

Steeds weer gegrepen door “HOU ME LOS”

Educatieve première van de documentaire 'Vuile Was?'

Eerst is daar de voorstelling. 'Hou me los' van Nynka Delcour die vertelt, hoe het is om haar grote, grappige, sterke broer te zien veranderen in een zieke, boze man. Wat het met haar doet; met haar rol als zus, haar rol als dochter. Maar ook wat het doet met haar leven, haar keuzes, haar gedachten en zorgen als ze zelf moeder wordt.

Ze merkt dat het helend voor haar is om na de voorstellingen, te praten met haar publiek, dat vaak bestaat uit naastbetrokkenen, mensen die zelf GGz-cliënt zijn (geweest) en hulpverleners.

En zo ontstaat het plan voor een documentaire op basis van deze voorstelling. Die krijgt de titel 'Vuile was?' Nynka interviewt haar moeder en zus en vult die ervaringen aan met die van anderen: twee moeders, een dochter en een aantal mensen die zelf te maken hebben met een psychische aandoening. Daarnaast spreekt ze ook een psychiater en een hulpverlener, die tevens 'naastbetrokkene' is.

Na publicatie van de documentaire gaan mensen zeggen: “Hulpverleners zouden dit in hun opleiding moeten zien!”, “Dit zou leerzaam zijn voor bijeenkomsten voor (familie-)ervaringsdeskundigen in de GGz!” en meer van dergelijke opmerkingen worden genoteerd. Nynka en Rosa Schogt en de andere medewerkers hebben niet veel meer nodig om hun geest te laten borrelen. En zo gaan ze aan de slag met een lespakket waarin zowel de voorstelling als de documentaire een grote leidende rol spelen.

En op 23 mei 2016 mocht ik aanwezig zijn bij de presentatie van dat complete educatieve pakket. En de locatie was, heel passend de Hogeschool Amsterdam. Toch was ik verbaasd toen ik, plaatsgenomen in de banken van de collegezaal, naast een derdejaarsstudent blij te zien te zitten die daar bleek te zitten voor een presentatie in zijn minor GGz. Ik vroeg hem vanzelfsprekend de kleren van het lijf: waarom ben je hier?, wat verwacht je?, waarom heb je gekozen voor deze minor? et cetera. *(Hij doet de deeltijdopleiding SPH en is al werkzaam in de klinische GGz; hij weet eigenlijk niet wat hij moet verwachten; dit was niet de minor van zijn eerste keuze; hij is een beetje zoekend in hoe hij in de GGz naar zijn persoonlijke voldoening kan werken... en vooruitlopend op de chronologie van dit verslag: aan het eind vroeg hij de microfoon en vertelde hoe verrast hij was door de inhoud van de presentatie, de openheid van alle partijen, zowel in de film als in de zaal en dat hij veel geleerd had.)*

De presentatie werd kort ingeleid door een vertegenwoordiger van de Hogeschool en bâm!: Nynka en Rob kwamen binnen met een van de meest ontroerende liedjes uit de voorstelling: het slaapliedje.

We zaten er allemaal meteen lekker (emotioneel) in. Dat is wat theater met je doet: zonder opwarming klaar voor de psychische-spieroefening die volgt.

In dit geval zetten Nynka en Rosa uiteen hoe het lespakket in elkaar zit. Rosa stak bij herhaling niet onder stoelen of banken dat we haar favoriete onderdeel de 'razendsnelle vooroordelenquiz' zouden gaan spelen. En, o ja, dat speelden dan ook bij herhaling. Want, zo zeiden de makers te verwachten: het zou wel eens kunnen dat we gaande deze training onze meningen en vooroordelen gaan bijstellen. De makers stelden in ieder geval de vraagstelling ook enigszins bij om daarop vooruit te lopen. Dat was fijn, want zo kon je het niet fout doen feitelijk. Waar ik in het begin druk en irritatie ervoer van de beperkte en sturende vraagstelling, kreeg ik later de geruststelling dat mijn meningen genuanceerder mochten zijn. (Nee, geen spoilers van mijn kant hier: ik nodig de lezers van harte uit de training te ondergaan. Dat levert beslist de meeste voldoening op!)

Toen we de documentaire zaten te bekijken, kon je een speld horen vallen. Hij greep aan. De ervaringen die ter sprake komen blinken uit in hun variatie en ze grijpen aan in hun universaliteit. De diverse invalshoeken maken ze alomvattend invoelbaar en dat was te merken aan de sfeer in de zaal. Dat hoorde ik na afloop in de nabespreking. Waarbij het commentaar van een medewerker van de Hogeschool, zelf niet betrokken bij het onderwerp mij het gevoeligst is bijgebleven. Ze was hevig onder de indruk. En kondigde aan het lespakket te willen inzetten in het curriculum van diverse opleidingen.

Vanuit cliënt-, naastbetrokkenen- en professioneel perspectief kan ik daarvan alleen maar gelukkig worden. Ter sprake kwam ook dat er veel belangrijke en bruikbare kennis wordt overgedragen tijdens opleidingen waarin GGz-gerichte onderwerpen in het curriculum zijn opgenomen. Ook theorie 'het systeem' van de patiënt/cliënt is daar een onderdeel van. Maar het belang daarvan en hoe daar praktisch mee om te gaan? Dat komt feitelijk voor de studenten niet duidelijk aan de orde.

Naastbetrokkenen zijn niet alleen maar van betekenis voor het welzijn en herstelproces van de cliënt of patiënt, maar ze hebben ook heel veel kennis. Heel specifieke kennis, waarover alleen zij kunnen beschikken en waarmee hulpverleners en behandelaars hun voordeel mee kunnen doen. Om mee te nemen in herstelplannen en gesprekken met hun cliënten.

En die uiteindelijk weer ten goede komen aan de mensen om wie het gaat. Dit was voor mij de belangrijkste boodschap uit deze presentatie.

Mirjam Giphart
mei 2016